

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARINDAKİ DERS AĞIRLIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Osman YILDIRIM*
Serdar ARHAN**

Öz: Bu çalışmanın amacı, geçmişten günümüze öğretmen yetiştirme programlarındaki ders ağırlıklarının karşılaştırılmasıdır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, Dârulmualliminden muallim mekteplerine, köy enstitülerinden ilk öğretmen okullarına, eğitim enstitülerinden eğitim fakültelerine uzanan bu süreç, ülkemizde bir öğretmen yetiştirme geleneğinin oluştuğunun göstergesidir. Bu nedenle tecrübe ve bilgi birikiminin, ideal öğretmeni yetiştirme politikasına dönüştürülmesi gerekmektedir. Ancak sıkça model değişiklikleri, yeni gelenin kendisinden öncekini tamamen yok sayması ve değişikliklerin uygulamaya dönüştürülememesi bizi hâlâ Türkiye'ye özgü bir öğretmen yetiştirme modelinin oluşmadığı sonucuna götürmektedir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler üzerinden frekans, aritmetik ortalama ve yüzde dağılımlarına göre öğretmen yetiştirme programlarının ders ağırlıklarının karşılaştırması yapılmıştır. Bu kapsamda; eğitim yüksekokulu, eğitim enstitüsü, köy enstitüsü, öğretmen okulu, kız sanat yüksek öğretmen okulu, erkek sanat yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu, ticaret turizm yüksek öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulu, Gazi Eğitim Enstitüsü, yüksek öğretmen okulu ve eğitim fakültesi programlarının ders ağırlıkları karşılaştırılmıştır.

Öğretmen yetiştiren fakültelerin programları; öğretmenlik bilgisi, özel alan ve genel bilgi derslerinin ağırlıkları karşılaştırılmıştır. Ders ağırlıklarının ortalama dağılımları programlara göre farklılık göstermekle birlikte oransal olarak %50-60 alan bilgisi, %25-30 öğretmenlik meslek bilgisi ve %15-20 genel kültür derslerini içermektedir. Çalışmada elde edilen bulgular, eğitim politikacılarının ve öğretmen yetiştiren kurumların Türk eğitim sistemine özgü öğretmen yetiştirme programı geliştirme çalışmalarına katkı sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: Alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, ders ağırlığı

* Eğitim Uzmanı, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.

** Eğitim Uzmanı, MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

THE COMPARISON OF COURSE HEFTTS IN TEACHER TRAINING PROGRAMS

Osman YILDIRIM*
Serdar ARHAN**

Abstract

The aim of the study is to compare the ration of the courses in teacher training programs from past to present. In parallel with the study, from "Darulmualimin" – a kind of school training teachers in Ottoman age – to teaching schools, from Village Institutes to primary teaching schools, from educational institutes to educational faculties the process is an indicator of the tradition of teacher training in our country. Therefore, it is needed to convert experience and knowledge to policy of training ideal teachers. However, frequent change of the models, the new comers' ignorance of predecessors, and inability to convert the changes into practice lead us to conclude that we don't have a teacher training model special to Turkey. In the study, we used document analysis as a qualitative research method. We compared the rations of the courses in teacher training programs according to frequency, mean, and percentage distributions. In this scope, we compared the rations of the courses in the programs of education high schools, institute of education, village institutes, teaching schools, art teacher high school for girls, art teacher high school for boys, technical teacher high school, trade and tourism teacher high school, technical teacher high school for girls, Educational Institute of Gazi, teaching high school, and faculty of education.

The programs of teacher training faculties were conducted via teaching knowledge, special field and general knowledge courses. Besides the average distribution of the courses differs according to the programs, it contains 50-60% field knowledge, 25-30% teaching knowledge and 15-20% general knowledge. The findings of the study may contribute to educational policy-makers' and the teacher training institutes' efforts about developing teacher training program special to Turkish educational system.

Key words: Field Knowledge, teaching knowledge, general knowledge.

*Education Expert, Ministry of National Education, General Directorate of Teacher Training and Development, Ankara.

** Education Expert, Ministry of National Education, General Directorate of Basic Education, Ankara.

Giriş

Eğitim sistemlerinin temel amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimi vermektir. Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında saptayarak eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir (Kara-gözoğlu, 2003:10-12: Çelikten-Şanal-Yeni, 005: 208). Bu amacın gerçekleştirilmesinde hiç kuşkusuz en önemli görev öğretmenlere düşmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat döneminin yenileşme girişimleri arasında 16 Mart 1848 tarihinde bir öğretmen okulu açılıncaya kadar yalnızca öğretmen yetiştiren bir kurum bulunmamaktaydı. Öğretici statüsündeki kişiler çoğunlukla genel bir öğretim kurumu olan medreselerden yetişiyorlar ya da kendi kendini otodidakt olarak yetiştirmiş kişiler arasından atanıyorlardı. Öğretici statüsündeki kişilere genel bir terimle "hoca" adı denilmekteydi (Akyüz, 1982: 41). Dârülmualimîn zaman içinde geliştirilerek, bünyesinde ilk, orta ve liselere öğretmen yetiştiren kısımları da içine alan "Dârülmualimîn-i Âliye" adlı kuruma dönüşmüş, 1891 yılında bu kurumun içinde yer alan 'Âli' kısmı bugünkü lise düzeyindeki okullar olan idâdilere öğretmen yetiştiren bir yüksek okul haline getirilmiştir. Yüksek Öğretmen Okullarının asıl çekirdeği olan bu kurum, Cumhuriyete kadar sık sık yapı değiştirilmiş ve 1915 yılında şekillenen yapısıyla Cumhuriyete devrolmuştur (Eşme, 2003).

Özellikle günümüz dünyasında küreselleşmeyle birlikte oluşan rekabet ortamı, daha üstün niteliklere sahip bireyler yetiştirme gereksinimini doğurmuştur. Bu nitelikleri kazandırmanın yolunun eğitimden geçtiği göz önünde bulundurulduğunda, ülkemiz açısından öğretmen yetiştirmenin küresel rekabet boyutundaki önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bununla birlikte her kültür kendi eğitim sistemini yaratır. Her toplumda eğitim, o toplumun kültüründe var olan bilgi, deneyim ve değerlere göre şekillenir. Bu anlamda, eğitim anlayış ve uygulamaları içinde geliştiği kültüre özgüdür (Özdemir, 2012, 3). Bir eğitim sisteminin sorunlarına çözüm ararken o sistemi ortaya koyan kültürün ve toplumun özelliklerini göz önünde bulundurması gerekir. Türkiye'de geçmişten günümüze farklı öğretmen yetiştirme programları uygulanmıştır. Bu tecrübe ve bilgi birikiminin, ideal öğretmeni yetiştirme politikasına dönüştürülmesi gerekmektedir.

Türkiye'deki öğretmen yetiştiren programların ders ağırlıklarının bilimsel olarak araştırılması istenilen noktalarda değildir. Akyüz (1970, 1978, 1990), Dilaver (1992), Duman (1998), Eşme (2003), Kavcar (2002), Koçer (1961), Öztürk (1998), Sahin (1996, 1998, 2012), Sanal (2003, 2004, 2006), Uygun (2007) gibi araştırmacılar tarafından yayınlanmış eserler dışında öğretmen yetiştirmenin tarihsel sürecine ilişkin çalışmalar ağırlıklı olarak "köy enstitüleri" ekseninde odaklanmıştır. Türkiye'de öğretmen yetiştirmenin tarihçesi ile ilgili literatür incelendiğinde (Öztürk, 2008:490): (a) dönemsel araştırmalar, (b) kurum temelli araştırmalar, (c) genel Türk Eğitim Tarihi araştırmaları içinde öğretmen yetiştirme ile ilgili bölümler olarak sınıflandırmıştır.

Son yıllarda Türk Eğitim Tarihi literatürü ile ilgili Ergün (2006) ve Öztürk (2008) doküman ve içerik incelemeleri yapmışlardır. Bununla birlikte Türkiye’de öğretmen yetiştiren programların ders ağırlıklarına yönelik bir karşılaştırmanın yapılmamış olması bir eksiklik olarak görülmüş ve bu çalışma ile söz konusu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

Öğretmen istihdamı konusu 1990’lı yıllara kadar, neredeyse tüm öğretmenlik alanlarında sorun, “öğretmen açığı” olarak gündeme gelmiştir (Eşme, 2012). Başka bir ifadeyle, mezunlar, ihtiyacın altında olmuş ve öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere farklı dönemlerde alternatif uygulamalar denenmiştir. Alternatif uygulamalar programların sürelerinde, düzen ve ağırlıklarında, uygulama faaliyetlerindeki farklılıkların giderilmesine yönelik olarak 28 Mart 1983 tarihinde yayımlanan 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumlarının Yeniden Teşkilatlanması Hakkında Kanun ile bu birlik sağlanmaya çalışılmış, bütün öğretmen yetiştiren kurumlar Yükseköğretim Kuruluna bağlanmış, hepsinin süresi 4 yıla çıkarılmış, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin standartları belirlenmiştir. Doğal olarak bu düzenleme de pek çok sorunu birlikte getirmiştir. Bir taraftan sorunlar çözümlenmeye çalışılırken bir taraftan da yeni yeni sorunlar yaratılmıştır. Ancak bu uygulamada, “Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri nelerdir? Alan bilgisi dersleri nelerdir? Genel kültür dersleri nelerdir?” konuları gayet açık bir şekilde ortaya konmuştur (Küçükahmet, 2007: 204).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 43. maddesine göre; öğretmenlik, devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenlik mesleği özel bir mesleki yeterliği gerektirir. Bu yeterliği sağlamanın kriterleri belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına üç tür muhteva kategorisinde bilgiler verilmektedir. Bunlar:

Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri: “Öğretmen adayına kim, niçin, nerede, nasıl öğretmelidir?” sorularına cevap veren derslerdir.

Alan bilgisi dersleri: Öğretim alanı hakkında derin ve engin alan bilgisi veren derslerdir.

Genel kültür dersleri: Küçük bilgi, olgu ve olay kategorilerin verildiği derslerden oluşmaktadır. Bu tanımlardan hareketle öğretmenlik lisans programlarına konacak bir dersin öğretmenlik meslek bilgisi dersi mi, alan bilgisi dersi mi, yoksa genel kültür dersi mi olduğu kolayca anlaşılır. Öğretmen yetiştirme programlarında yer alması gereken alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi programlarındaki dersler belli bir düzenleme ve ağırlıklara göre yerleştirilmelidir (Küçükahmet, 2007: 209).

Ancak geçmişten günümüze öğretmen yetiştirmede ortaya konulan ve uygulanan ölçütlerin, çoğu zaman karmaşık, çelişkili ve yetersiz olduğu görülmektedir (Üstüner, 2004: 68). Öğretmenlerin yetiştirilme süreci, okullardaki eğitim etkinliklerinin kalitesi için kilit bir süreçtir (Ataç, 2003: 1-31). Bununla birlikte ders ağırlıklarının ülke gerçek-

leri ve programın özelliği göz önünde bulundurularak hazırlanamaması ve sistem bütünlüğü içerisinde geçmiş uygulama örneklerinden yararlanılarak geliştirilmemesinden dolayı sorunların büyüyerek günümüze kadar gelmesine neden olmuştur. Bundan dolayı öğretmen yetiştiren okullarda uygulanan programların ders ağırlıklarının karşılaştırılması geleceğin öğretmeninin yetiştirilmesinde ve uygulanabilir bir model geliştirilmesinde katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı geçmişten günümüze öğretmen yetiştiren programlardaki ders ağırlıklarının karşılaştırılmasıdır. Bunun için ülkemizin öğretmen yetiştirme alanındaki geçmişten gelen zengin tecrübesinden çıkarımlarda bulunmak amacıyla; öğretmen yetiştiren programların ders ağırlıkları (öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür dersleri) karşılaştırılmıştır.

Yöntem

Doküman incelemesi yapılan bu çalışmada beş aşama izlenmiştir: (a) dokümanlara ulaşma, (b) orijinalliğin kontrol edilmesi, (c) dokümanların anlaşılması, (d) verilerin analiz edilmesi ve (e) çalışmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin kullanılması yoluna gidilmiştir. Tez dokümanlarından elde edilen verilerin analizinde, betimleme amacıyla frekans tablolarından yararlanılmıştır. Ayrıca çalışmanın amacına göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamalarını kapsayan betimsel analiz tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimsek, 2008).

Araştırmanın verilerine ulaşmak için, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde ayrıntılı tarama gerçekleştirilmiştir. İlk etapta konu başlıklarında anahtar kelime olarak "öğretmen okulları" ve "öğretmen yetiştirme" başlıkları taranmıştır. Bunlara ek olarak dizin terimlerine ve tez adına "öğretmen" anahtar kelimesi yazılarak tarama tamamlanmıştır. YÖK tez veri bankasında yer almayan ancak bu alan ilişkin yapılan yayınlar da (öğretmen yetiştiren kurumların programları ve bu alana yönelik olarak yayınlanmış eserler) araştırmanın verilerine dâhil edilmiştir. Araştırmada yer alan konu başlıkları öğretmen yetiştirmenin tarihçesi göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Konu başlıkları; "Köy Enstitüleri", "İlk Öğretmen Okulları", "Orta Öğretmen Okulları", "Meslekî ve Teknik Eğitim Öğretmen Okulları", "Yüksek Öğretmen Okulları", "Eğitim Enstitüleri" ve Eğitim Fakülteleri olmak üzere yedi başlık altında toplanmıştır. Bu elde edilen veriler üzerinden frekans ve yüzde dağılımlarına göre geçmişten günümüze öğretmen yetiştirme programlarının ders ağırlıklarının karşılaştırmasına yönelik kullanılan resmi dokümanlarla sınırlıdır.

Bulgular

Çalışmanın amacı doğrultusunda geçmişten günümüze öğretmen yetiştirme programlarındaki ilgili okulların ders ağırlıklarının karşılaştırılmasına kaynaklık edecek tez, eğitim programlarına, kaynak eserlere, bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

“Programlar oransal olarak % 50-60 alan bilgisi, % 25-30 öğretmenlik meslek bilgisi, % 15-20 genel kültür derslerini içermektedir (YÖK, 2007).“Şüphesiz bu oranlar her kuruma öğretmen yetiştiren programlar için kesin ölçü vermemektedir. Hangi okul kademesine ya da tipine öğretmen yetiştirilecekse muhteva kategorilerinin ağırlığı saptanırken o öğretmen tipinden beklenenler göz önüne alınır (Küçükahmet, 2007, 211). Bu oranlar erkek sanat yüksek öğretmen okulunda genel bilgi derslerine ayrılan zaman %14,3’ tür; bu oran ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulu için %40’tır. Ortaöğretim düzeyine öğretmen yetiştiren okullar dikkate alındığında ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulunda okutulan genel bilgi derslerine ayrılan zaman, diğer okullara göre daha yüksek çıkmıştır (Tablo-1).

Ortaöğretime öğretmen yetiştiren okul programlarında alan bilgisi derslerine ayrılan zaman karşılaştırıldığında, ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulunda alan derslerine ayrılan zaman %54 olup bu oran yüksek teknik öğretmen okulunda ise %73,7 olduğu görülmektedir. Eğitim programlarında alan bilgisi derslerine en çok zaman ayıran iki okul, yüksek teknik öğretmen okulu ile erkek sanat yüksek öğretmen okuludur (Şekil -4).

Okullar arasında öğretmenlik bilgisi derslerine ayrılan zaman yönünden büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ortaöğretim okullarına öğretmen yetiştiren okullardan yüksek teknik öğretmen okulu programlarında öğretmenlik bilgisi derslerine ayrılan zaman, tüm derslerin %5,9’u kadardır. Bu oran aynı düzeye öğretmen yetiştiren okullar arasındaki sayısal değeri göstermesi bakımından önemlidir. Pratik sanat okullarına öğretmen yetiştirmek amacı ile kurulan erkek ve kız sanat yüksek öğretmen okulları programlarında öğretmenlik bilgisi derslerine ayrılan zaman arasındaki fark dikkat çekicidir (Şekil-5).

Öğretmen okullarında okutulan zorunlu öğretmenlik meslek bilgisi dersleri; psikoloji, eğitim sosyolojisi, ölçme ve değerlendirme, öğretim yöntemleri, özel öğretim yöntemleri ve uygulama dersleri olup bütün öğretmen okullarında okutuldukları görülmektedir (Şekil-1). Ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulunda uygulamaya ayrılan zaman haftada dört saat iken bu miktar kız teknik yüksek öğretmen okulunda haftada 16 saattir (Doğan, 1997:113) . Ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulunda öğretmenlik bilgisi derslerinin son üç yarı yıla, yüksek teknik öğretmen okulunda ise son dört yarı yıla, bazı öğretmen okullarında ise öğretmenlik bilgisi derslerinin bütün yarı yıllara dağıldığı görülmektedir (Tablo-1).

Tablo 1- Öğretmenlik Bilgisi Derslerinin Yarıyllara Göre Dağılımı								
Öğretmen Yetiştiren Programlar	Birinci Sınıf %		İkinci Sınıf %		Üçüncü Sınıf %		Dördüncü Sınıf %	
	I. Dönem	II. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	I. Dönem	II. Dönem
Yüksek Öğretmen Okulu		4	16	16	16	16	16	16
Gazi Eğitim Enstitüsü	11	11	14	14	25	25		
Eğitim Enstitüsü	25	25	25	25				
Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu	4	6	7	11	16	15	7	34
Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu						23	61	16
Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu	5	5	15	15	30	30		
Erkek Sanat Yüksek Öğretmen Okulu	21	21	19	29				
Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulu	22	22	22	34				
Yüksek Teknik Öğretmen Okulu					7	16	35	42

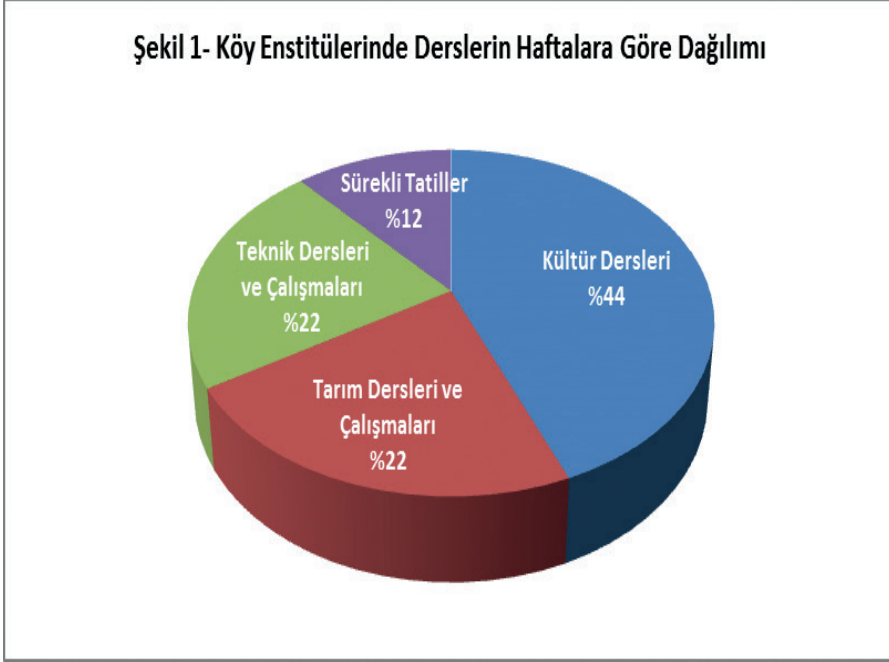
1- İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlar

1.1- Köy Enstitüleri:

Köy enstitüleri, 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı Yasa'ya dayanarak kurulmuştur. Köy enstitüleri, Türkiye'nin 1930'lu yıllardaki kültürel ve sosyoekonomik gerçeğinden doğan eğitim kursları ve köy öğretmen okulları geleneğinin bir devamı olup onlara yüklenmiş olan misyonu devam ettirmiştir. Öğretim süreleri ilkökul üzerine 5 yıl olan köy enstitülerinin görevi sadece köylere öğretmen yetiştirmek değil, aynı zamanda sağlık memuru ve ebe yetiştirmektir.

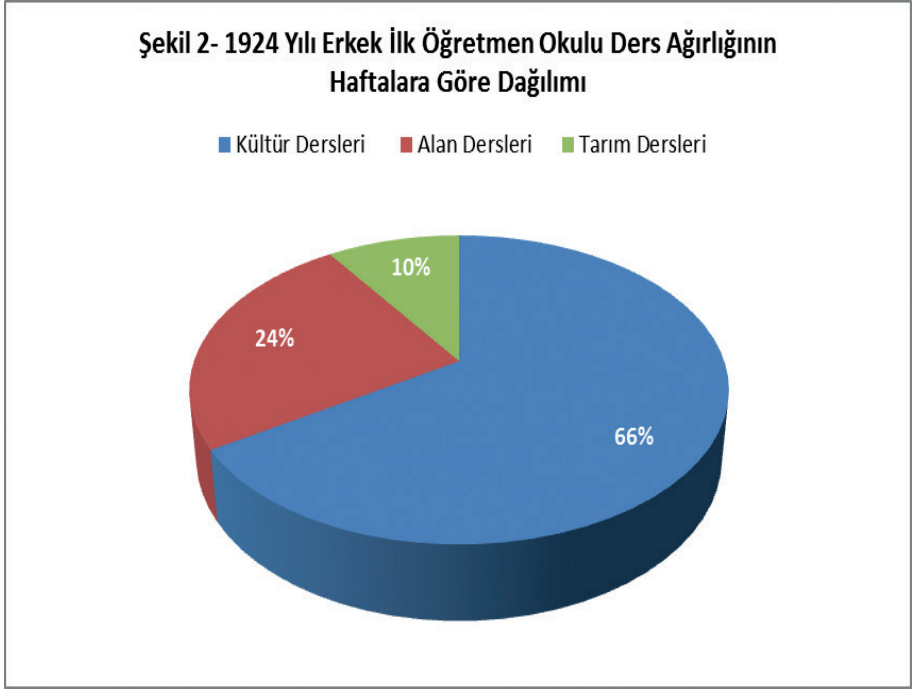
Köy Enstitüsü Programı: Kültür dersleri, tarım dersleri ve çalışmalar, teknik dersler ve çalışmalar şeklinde gruplandırılmıştır. Enstitülerde Türkçe, tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, matematik, fizik, kimya, tabiat ve okul sağlık bilgisi, yabancı dil, el yazısı, resim-iş, beden eğitimi ve ulusal oyunlar, müzik, askerlik, ev idaresi ve çocuk bakımı, öğretmenlik bilgisi dersleri okutulmuştur. Toplumbilim, iş eğitimi, çocuk ve iş ruh-

bilimi, öğretim metodu, ziraat işletme bilgisi ve kooperatifçilik dersleri beş yıllık süre içinde verilmiştir. Bunlardan kültür dersleri 114, tarım dersleri ve çalışmalar 58, teknik dersler ve çalışmalar 58, sürekli tatiller 30 hafta şeklinde dağıtılmıştır. Kültür dersleri tüm dersler içinde %44'ünü, tarım ve teknik dersleri ve çalışmaları ise %22'sini oluşturmaktadır (Şekil-1). Bu derslerin haftalık süre bakımından dağılımı ise; kültür dersleri her hafta 22 saat, tarım ve teknik dersleri her sınıfta, haftada 11 saat olarak verilmiştir (Şekil-1).

1.2- İlk Öğretmen Okulları

İlk öğretmen okulları, Cumhuriyet'in başlangıcından 1974 yılına kadar ilkokullara öğretmen yetiştirme işlevini yerine getirmiştir. 1923-1924 eğitim öğretim yılında bina, araç gereç gibi en temel donanımlardan yoksun olan bazı öğretmen okulları kapatılarak az sayıda tam donanımlı ve kadrolu öğretmen okulları kurulma yoluna gidilmiştir. 22 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun ile iki tip öğretmen okulu oluşturulmuştur. Bunlardan birincisi muallim mektepleri (öğretmen okulları) diğeri ise köy muallim mektepleridir (Öztürk, 1996: 91).

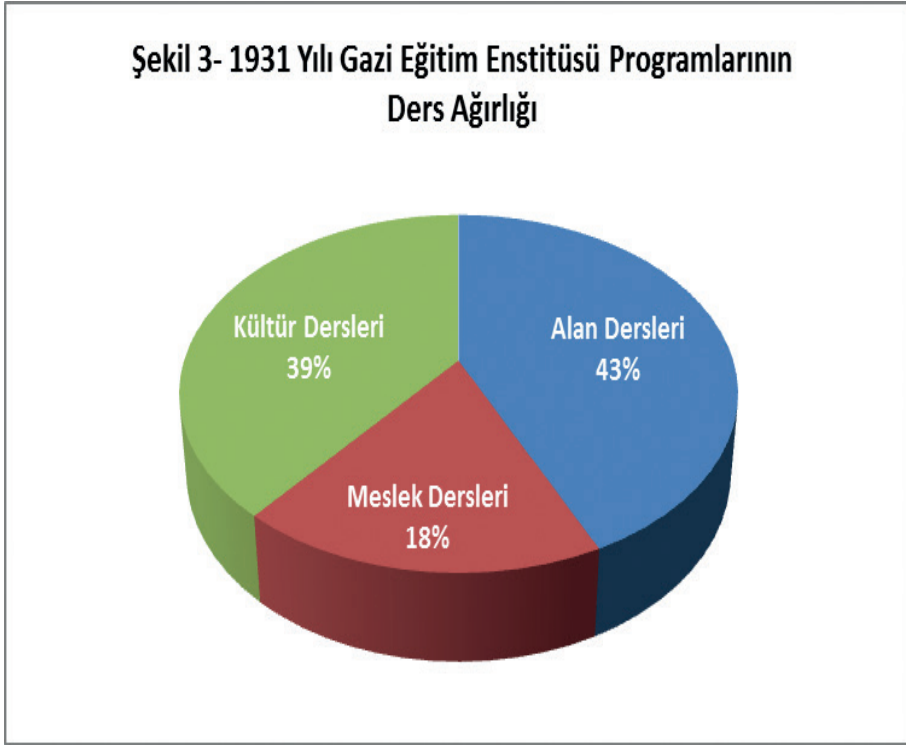
Erkek İlk Öğretmen Okulu Programı: Kültür dersleri, tarım dersleri ve alan dersleri şeklinde gruplandırılmıştır. Gruplandırmalar beş yıllık süreyi kapsamaktadır. Dersler; kültür dersleri 97, tarım dersleri 36, alan dersleri 14, şeklinde dağıtılmıştır. Kültür dersleri tüm dersler içinde %66'sını, alan dersleri %24'ünü, tarım dersleri ise %10'unu oluşturmaktadır (Şekil-2). Bu derslerin haftalık süre bakımından dağılımı ise kültür dersleri haftada; birinci sınıfta 25, ikinci sınıfta 23, üçüncü sınıfta 21, dördüncü sınıfta 18, beşinci sınıfta ise 10 saattir. Alan dersleri haftada; birinci sınıfta 3, ikinci sınıfta 3, üçüncü sınıfta 5, dördüncü sınıfta 7, beşinci sınıfta ise 18 saattir. Tarım dersleri haftada; ikinci sınıfta 2, üçüncü sınıfta 2, dördüncü sınıfta 3, beşinci sınıfta ise 7 saat olarak yer verilmiştir (Yücel, 1938:229).

2- Orta Öğretmen Okulları

Ortaokullara öğretmen yetiştirmede temel kaynak, üç yıllık eğitim enstitüleri olmuştur. Bu okullar, 1978-1979 eğitim öğretim yılından 1981-1982 eğitim öğretim yılı sonuna kadar "yüksek öğretmen okulu" adıyla işlevlerini sürdürmüşlerdir. Bu tür öğretmen okullarının kaynağı, Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1926-1927 eğitim öğretim yılında Konya'da açılan "Orta Muallim Mektebi" bir yıl sonra Ankara'ya nakledilerek okulun adı (1929-1930 eğitim öğretim yılında) "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" olarak değiştirilmiştir.

2.1- Gazi Eğitim Enstitüsü:

“Cumhuriyet döneminde ortaokul öğretmeni yetiştirilmesinde en büyük görevin eğitim enstitülerine düştüğü bir gerçektir.” (Oğuzkan, 1983: 605). Bu tür öğretmen okullarının kaynağı, Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1926-1927 eğitim öğretim yılında Konya’da açılan “Orta Muallim Mektebi” olmuştur. Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü daha sonraki yıllarda Türkçe bölümüne pedagoji, matematik, fiziki ve tabii ilimler, tarih-coğrafya, iş dersi ve resim, beden terbiyesi, müzik, Fransızca, İngilizce ve Almanca bölümlerinin de eklenmesiyle bu öğretmen okulu, ortaokullarda okutulan genel eğitim derslerinin tümü için öğretmen yetiştirir bir konuma gelmiştir.

Gazi Eğitim Enstitüsü programında bütün bölümlerde alan derslerinin ağırlığının %40-44; öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ağırlığının %17,8-19 genel kültür derslerinin ağırlığının ise %37,8-40 arasında değişmiştir (Duman, 1988: 55).

İlk yıllarda okulun eğitim öğretim süresi üç buçuk yıl olup bunun iki yılı hazırlık, bir buçuk yılı da meslek eğitimine ayrılmıştır. 1937-1948 yılları arasında açılan müzik bölümünün öğretim süresi üç yıl, Almanca ve İngilizce bölümlerinin süresi ise iki yıl olarak belirlenmiştir.

Yüksek öğretmen okulu adını alan Gazi, Necati, Bursa, Diyarbakır, Kazım Karabekir, Atatürk, Buca, Selçuk, Samsun, Fatih eğitim enstitüleri 1982 yılı Temmuz ayı itibariyle yaklaşık 16 bölümde öğretmen yetiştirmekte iken 1982 yılında mevcut üniversitelere veya yeni açılan üniversitelere bağlanıp eğitim fakülteleri adını almışlardır. Yeni düzenleme sonucu, “Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirme açısından çok önemli bir rol oynamış bulunan bu eğitim kurumları ad olarak da olsa artık eğitim tarihimizin malı olmuşlardır.” (Oğuzkan, 1983: 608).

3- Mesleki ve Teknik Eğitime Öğretmen Yetiştirme

3.1- Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulları:

Kız meslek öğretmen okulu 1934 yılında Ankara’da açılmıştır. 1947-1948 eğitim öğretim yılı başından itibaren okulun adı “kız teknik öğretmen okulu” olarak değiştirilmiş, öğretim süresi 3 yıldan 4 yıla çıkarılarak öğretim programları yeniden düzenlenmiştir. Kız teknik öğretmen okulunun iki yıllık ortaokul öğretmeni yetiştiren kısmında öğrencilere, psikoloji ve pedagoji gibi meslekî dersleri alırken diğer taraftan da kendi alanlarında uygulamalara katılarak pratik bilgi ve becerileri geliştiriliyordu. Bu okullardan mezun olanlar ortaokullara biçki-dikiş ve ev idaresi öğretmeni olarak atanmaktaydılar. Bunlardan başarılı olanlara üçüncü sınıfa geçme imkânı tanınmıştır. 1961-1962 eğitim öğretim yılında okulun adı “kız teknik yüksek öğretmen okulu” olarak değiştirilmiştir (MEB,1995: 48-49).

Okulun programları üzerinde de ciddi çalışmalar yapılmış ve önemli değişikliklere gidilmiştir. Bu konuda, dönem içerisinde yapılan ilk ve en önemli çalışma, yabancı uzmanlardan da yararlanılarak kurulan program geliştirme komisyonunun yaptığı çalışma olmuştur. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan program, Talim ve Terbiye Kurulunun 7 Kasım 1968 tarih ve 302 sayılı Kararı’yla kabul edilerek 1968-1969 öğretim yılında uygulanmaya konulmuştur.

Bu programda, öğretmenlik bilgisi dersleri, çeşit, sayı ve ağırlık olarak önemli miktarda artmıştır. Programda, öğretmenlik bilgisi derslerinin ağırlığı % 23, genel bilgi derslerinin ağırlığı % 30, alan derslerinin ağırlığı ise % 47’dir (Tablo-1).

Program 1969-1970 öğretim yılında yeniden değişikliğe uğramış bu değişiklikte, alan derslerinin azalması pahasına öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin ağırlıklarında % 3 ile % 4 arasında tekrar bir artış sağlanmıştır (Duman, 1998: 191).

3.2- Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulları:

Erkek meslek öğretmen okulu 1937-1938 eğitim öğretim yılında açılmış, eğitim süresi üç yıl olup üç bölümden oluşmuştur. 1946 yılında öğretim süresi 4 yıla çıkarılan ve programlarında değişiklik yapılan okulun adı 1962 yılında “erkek teknik yüksek öğretmen okulu” olarak değiştirilmiştir (Duman,1991: 101).

1950’li yıllara kadar sayı yönünden büyük artış gösteren orta dereceli ticaret okullarının meslek öğretmeni ihtiyacı, “yüksek iktisat ve ticaret okulları” mezunları ile

karşılanmaya çalışılmıştır. Ticaret okullarının meslek öğretmeni ihtiyacını karşılamak üzere 1955-1956 eğitim öğretim yılında açılan “ticaret yüksek öğretmen okulunun öğretim süresi başlangıçta 3 yıl olup 1965-1966 eğitim öğretim yılında okulun adı “ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulu” olarak değiştirilmiş ve öğretim süresi 4 yıla çıkarılmıştır (MEB,1995: 51).

Erkek teknik yüksek öğretmen okuluna 1970 yılından sonra kız öğrenciler alınmaya başlanmasıyla okulun adı yüksek teknik öğretmen okulu olarak değiştirilmiştir.

Talim ve Terbiye Dairesinin 08.10.1986 tarih ve 238 sayılı Kararı’yla kabul ettiği Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Yönetmeliği’nde okulun tesviye, demir işleri, döküm-model, motor, elektrik, elektronik, ağaç işleri ve yapı bölümlerinden oluştuğu, bununla birlikte ihtiyaç hâlinde başka bölümlerin de açılabilceği belirtilmiştir.

Erkek teknik yüksek öğretmen okulunda öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ağırlığı 1955 yılından itibaren %10’ u bile geçmiyorken 1968 yılından sonra yapılan program değişikliklerinde; öğretmen yetiştiren diğer kurumların çoğunda öğretmenlik bilgisi derslerinin ağırlığının yükselmesine rağmen bu oran, erkek teknik yüksek öğretmen okulunun %7,1’e kadar inmiştir (Tablo-1). Yüksek teknik öğretmen okulunda öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ikinci sınıftan itibaren verilmekte olup bu özelliği ile de diğer öğretmen yetiştiren kurumlardan ayrılmaktadır (Duman, 1988: 197).

3.3- Yüksek Teknik Öğretmen Okulları:

Erkek teknik öğretmen okulu, erkek sanat okullarının meslekî ve pratik derslerine öğretmen yetiştirmek üzere 1937-1938 eğitim öğretim yılında Ankara Bölge Sanat Okuluna bağlı olarak aynı binada açılmış olup okulun eğitim süresi üç yıl olarak belirlenmiştir (Öztürk, 1996, 244). Bölge sanat okulunun bazı öğretmenleri bu okulun derslerine girmiştir. Okulda demir ve ağaç şubesi olmak üzere iki bölüm üzerinden eğitim öğretim hizmetleri başlamıştır. Bu okullarda okuyabilmek için aranan şartlar arasında beş yıllık bölge sanat okullarından mezun olmak, en az iki yıl alanında çalışmış olmak, ilkokuldan mezun olduktan sonra en az yedi yıl (ilgili alanlarda) marangozluk ya da demircilik yapmış olmak şartları aranmıştır. Öğrenci seçiminde yazılı ve mülakat yöntemi uygulanmış olup sınavın içeriğini; genel teknoloji, mesleki teknoloji, hesap, makine ve motor (yalnız demirci ve tesviyeciler için) teknik resim, ilkokul mezunlarına ise yukarıdakilerden başka Türkçe ve matematik derslerinden oluşan sorular yöneltmiştir. Ayrıca yüksek teknik öğretmen okullarında haftalık 44 saatlik bir ders süresine yer verilmiş olup üçüncü sınıftan itibaren sosyoloji (iki saat), mesleki (bir saat) psikoloji ve mesleki tedris usulü (iki saat) gibi öğretmenlik formasyon dersleri okutulmuştur. (Öztürk, 1996: 244) (Tablo-1).

3.4- Erkek Sanat Yüksek Öğretmen Okulları:

Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan çalışmalar sonucu sanat okullarının sayısının artmaya başlaması, öğretimin kalitesini yükseltmek isteği ve öğretmen yetiştirmede geçici önlemlerin yetersizliği bu okullara meslek öğretmeni yetiştirilmesinde kalıcı

bazı girişimlerde bulunulmasını zorunlu hâle getirmiştir. Nitekim işe önce; genel kültür dersleri öğretmenlerinin yetiştirilmesinde olduğu gibi, yasal temelden başlanarak 08.07.1936 tarih ve 3007 sayılı “Kültür Bakanlığına Bağlı Erkek Meslek Okulları Öğretmenleri Hakkında Kanun” çıkarılmıştır.

Erkek sanat öğretmen okulunda, haftalık ders saati sayısının 44 olduğu; programda genel ve mesleki psikoloji, genel ve mesleki tedris usulü adlarında iki öğretmenlik bilgisi dersinin bulunduğu, bunun da programdaki ağırlığının % 4,1 olduğu ve 3. sınıfta haftada 9 saatlik “ders uygulamasına” yer verilmiştir (Duman, 1988: 60).

3.5- Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulları:

Ticaret öğretmen okulu Ankara’da öğretim süresi 3 yıl olmak üzere 16 Ocak 1956 tarihinde açılmıştır. 1959 yılında “ticaret yüksek öğretmen okulu”, 1965 yılında da “ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulu” olarak adı değiştirilmiş ve öğretim süresi 4 yıla çıkarılmıştır. 1982 yılında “Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkındaki (41 Sayılı) Kanun Hükmünde Kararname”nin değiştirilerek kabulüne dair 2809 sayılı Kanun’la kurulan Gazi Üniversitesi bünyesine alınmış ve “Mesleki Eğitim Fakültesi-Ticaret ve Turizm Eğitimi Bölümü” olarak öğretime devam etmiştir. 2009 yılında çıkarılan 15546 sayılı Kanun’a göre bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan teknik eğitim fakülteleri, mesleki eğitim fakülteleri, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ile endüstriyel sanatlar eğitim fakültesinin kapatılması ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulması hakkındaki ekli Karar’ın yürürlüğe konulması; Millî Eğitim Bakanlığının 28/09/2009 tarihli ve 25377 sayılı yazısı üzerine, 28/03/1983 tarihli ve 2809 sayılı Kanun’un ek 30. maddesine göre turizm fakültesine dönüştürülmüştür.

1965 tarihli ders dağıtım çizelgesine göre öğretmenlik bilgisi derslerinin program içindeki ağırlığı %10 kadar iken bu oran, genel kültür dersleri için %19; alan bilgisi dersleri için ise %71’dir (Şekil-4). Ayrıca son sınıf öğrencileri son dönemde haftada üç yarım gün öğretmenlik uygulaması yapmak zorunluluğu getirilmiştir (Duman, 1988: 124).

5- Öğretmen Okulları:

İlkokullara sınıf öğretmeni yetiştiren ilk öğretmen okulları 1974 yılından itibaren Millî Eğitim Temel Kanunu’nun uygulanmaya başlamasıyla iki yıllık eğitim enstitülerine dönüştürülmüştür. Öğretmen yetiştirme fonksiyonunu kaybeden ilk öğretmen okullarından bazıları ise öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğretmenlik mesleğini sevdirmek amacıyla öğretmen liselerine dönüştürülmüştür. Öğretmen liseleri, 1989 yılına kadar ortaöğretim kurumu olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmüş olup 1990 yılından itibaren bu okullar Anadolu öğretmen liselerine dönüştürülmüştür. Bu okulların programında yer alan derslerin ağırlığının %12’sini öğretmenlik formasyon dersleri, %51’ini alan bilgileri, %37’sini ise genel kültür dersleri oluşturmaktadır (Şekil-4).

Anadolu öğretmen liselerinin onuncu sınıfında öğretmenlik mesleğine giriş ve eğitim psikolojisi iki saat, on birinci sınıfında öğretim ilke ve yöntemleri üç saat, on

ikinci sınıfında Türk eğitim tarihi bir saat, eğitim sosyolojisi ise iki saat olmak üzere toplamda haftada öğretmenlik meslek bilgisi on saat üzerinden verilmiştir. Anadolu öğretmen liseleri 05.06.2014 tarihli ve 2288835 sayılı Bakan onayı ile fen liselerine, sosyal bilimler liselerine ve Anadolu liselerine dönüştürülmüştür.

6-Yüksek Öğretmen Okulları:

1923-1981 yılları arasında liselere öğretmen yetiştirmede iki kaynaktan söz edilebilir. Bunlar “yüksek öğretmen okulları” ve “üniversiteler”dir. Cumhuriyet döneminde özellikle lise ve dengi okulların genel kültür dersleri öğretmenlerinin yetiştirilmesinde önemli katkısı olan kurumlardan birisi de yüksek öğretmen okullarıdır. 1891 yılında İstanbul’da kurulan “Dârümuallimin-i Âliye”, yüksek öğretmen okulunun başlangıcı sayılır (Oğuzkan, 1983,421). Okul, 1923-1963 yılları arasında ancak 630 mezun verebilmiştir. Lise öğretmenlerine duyulan ihtiyacın giderek artması karşısında 1959 yılında Ankara’da, 1964 yılında da İzmir’de birer yüksek öğretmen okulu daha açılmıştır.

Ankara Yüksek Öğretmen Okulunun ilk mezunlarını verdiği 1962-1963 eğitim öğretim yılında mezun sayısı 66’ya, bir sonraki yıl ise 102’ye yükselmiştir. Mezunların büyük çoğunluğu akademik kariyere devam ettikleri için yüksek öğretmen okullarının lise öğretmeni gereksinimini kısa sürede karşılayamamıştır (Kaya, 1984, 67). Bu okulların programında yer alan derslerin ağırlığının %63,6’sını öğretmenlik meslek bilgisi, %36,4’ünü, genel bilgi dersleri oluşturmaktadır (Şekil-5).

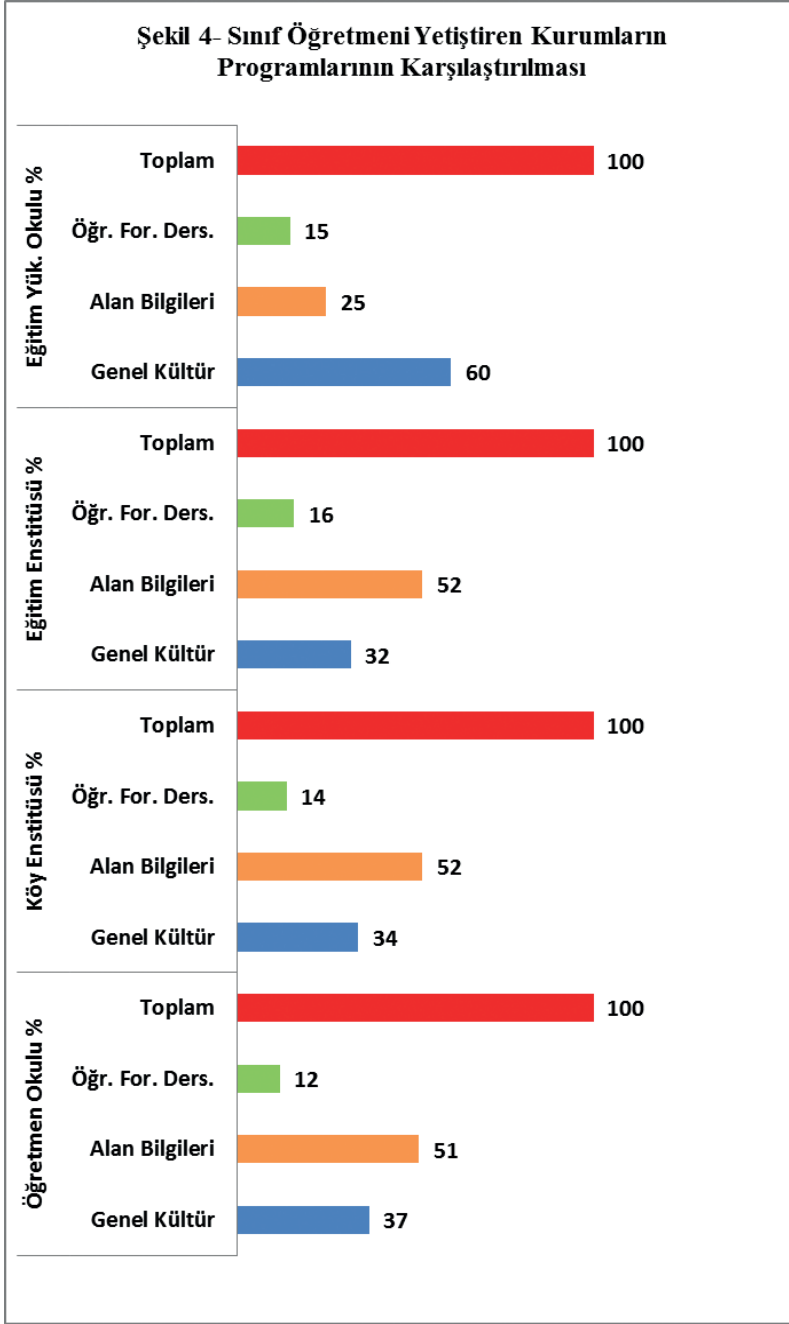
7- Eğitim Yüksek Okulları

20 Temmuz 1982 tarihinde çıkan (41 sayılı) Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile öğretmen yetiştiren bütün yüksek öğretim kurumları üniversitelere devredilerek öğretmen yetiştirme işi, yeni bir yapı ve statüye kavuşturulmuştur.

Bu yeni sistemde, ilköğretime öğretmen yetiştiren eğitim enstitüleri, eğitim yüksek okulu; genel ve mesleki ortaöğretime öğretmen yetiştiren yüksek öğretmen okulları, eğitim fakültesi; kız teknik yüksek öğretmen okulu, ticaret turizm yüksek öğretmen okulu ve endüstriyel sanatlar yüksek öğretmen okulu, mesleki eğitim fakültesi; teknik yüksek öğretmen okulları, teknik eğitim fakültesi; yüksek İslam enstitüleri, ilahiyat fakültesi adıyla yeniden teşkilatlandırılmışlardır.

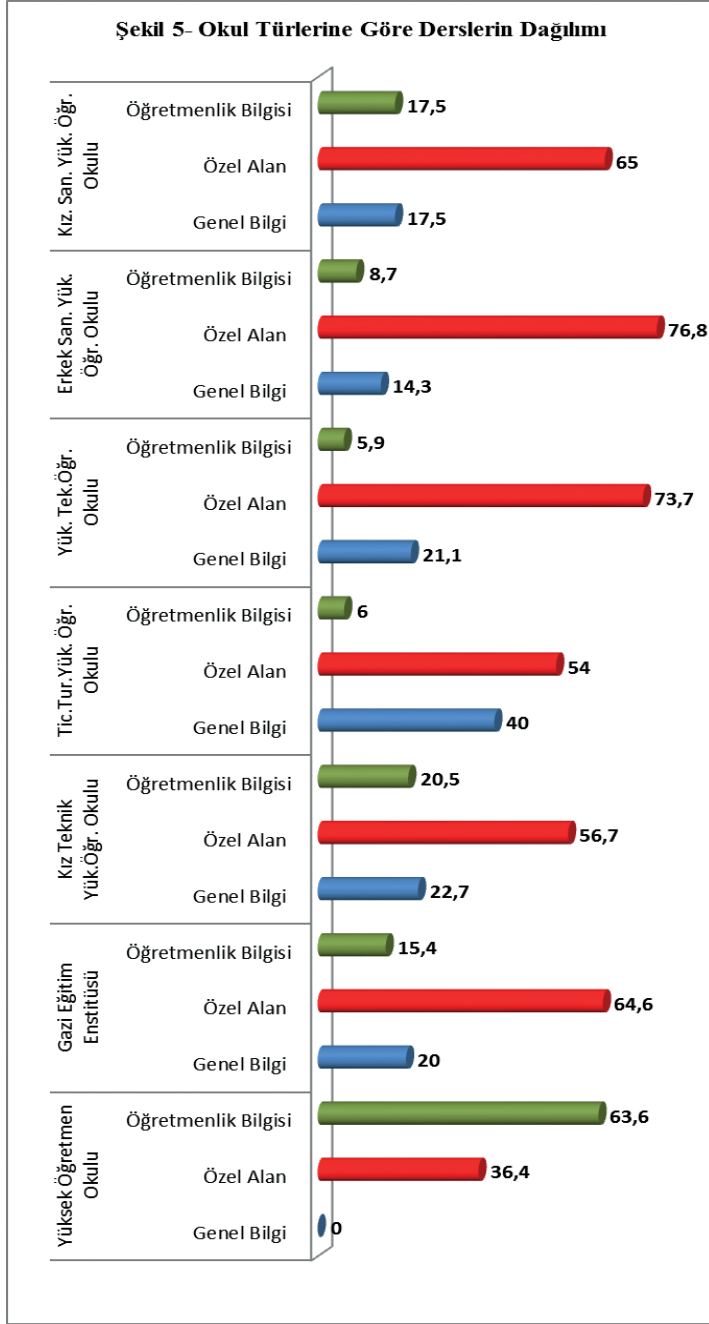
1989-1990 yılında eğitim yüksek okullarının öğretim süresi dört yıla çıkarılmış olup 03 Temmuz 1992 tarihli ve 3837 sayılı Kanun’la okul öncesi eğitimi ve sınıf öğretmenliği bölümleri olarak da ikiye ayrılmıştır.

Sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların bölümlerindeki derslerin dağılımı karşılaştırıldığında eğitim yüksek okulu öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, derslerin %15’ini, alan bilgisi dersleri %25’ini, genel kültür dersleri %60’ını; eğitim enstitüsünde okutulan derslerin ağırlığı, öğretmenlik meslek bilgisi dersi, derslerin %16’sını, alan bilgisi %25’ini, genel kültür %32’sini; köy enstitüsünde okutulan öğretmenlik meslek bilgisi derslerin %14’ünü, alan bilgisi %52’sini, genel kültür %34’ünü; öğretmen okulunda okutulan öğretmenlik meslek bilgisi dersi, derslerin %12’sini, alan bilgisi %51’ini, genel kültür dersleri ise %37’sini oluşturmaktadır (Öztürk, 1998: 102) (Şekil-4).

1983-1984 eğitim öğretim yılından itibaren eğitim yüksek okullarında Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan Eğitim Yüksek Okulları Sınıf Öğretmenliği Programı uygulanmaya başlanmış olup bu derslerin dağılımı (Şekil-4) gösterilmiştir.

Okul türlerine göre derslerin dağılımına bakıldığında; kız sanat yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %17,5'ini, alan bilgisi %65'ini, genel kültür %17,5'ini; erkek sanat yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %8,7'sini, alan bilgisi %76,8'ini, genel kültür %14,3'ünü; yüksek teknik öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %5,9'unu, alan bilgisi %73,7'sini, genel kültür %21,1'ini; ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %6'sını, alan bilgisi %54'ünü, genel kültür %40'ını; kız teknik yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %20,5'ini, alan bilgisi %56,7'sini, genel kültür %22,7'sini; Gazi Eğitim Enstitüsü Okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %15,4'ünü, alan bilgisi %64,6'sını, genel kültür %20'sini; yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %63,6'sını, alan bilgisi %36,4'ünü oluşturmaktadır (Duman, 1998: 259) (Şekil-5).

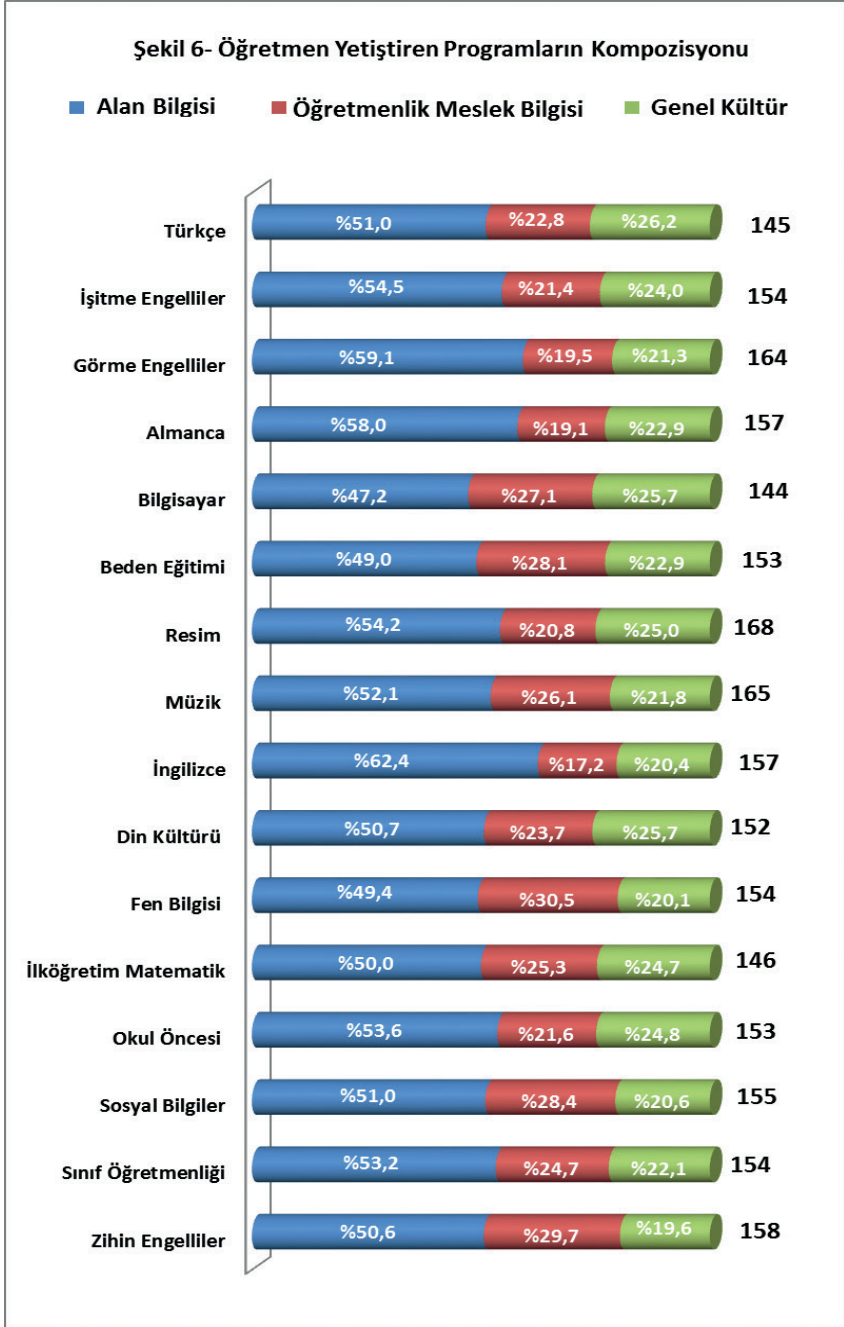
7-Eğitim Enstitüleri:

1973 tarihli ve 1739 sayılı Kanun ile her düzeydeki öğretmenlerin yükseköğrenim yoluyla yetiştirilmesi hükmü getirilmiştir. Bu Kanun, Türkiye’de öğretmen yetiştirme- de nicelikle birlikte niteliğin artırılması amacıyla çıkarılmıştır. Bu amaca uygun olarak 1974-1975 eğitim öğretim yılından itibaren aynı Kanun’da tarif edilen temel eğitimin birinci kademesine yani ilkokullara sınıf öğretmeni yetiştirmek amacıyla iki yıllık eğitim enstitüleri açılmıştır. Bu gelişmeye paralel olarak eski öğretmen okulları 1973-1974 eğitim öğretim yılından itibaren lise hâline getirilmiştir. 1974-1982 yılları arasında işler durumunda bulunan bu kurumların amacı öğretmen yetiştirmektir. Öğretmen lisesi mezunu öğrencilere iki yıllık eğitim enstitüsüne girişte çeşitli avantajlar sağlanarak bu iki kurum arasında zayıf da olsa bir devamlılık kurulmaya çalışılmıştır. Öğrenciler eğitim öğretim süresince elde ettikleri bilgi ve becerileri meslek alanında güvenle kullanabilmeleri için öğretmenlik uygulamalarına katılmışlardır. Uygulama son yarıyıldaki dört haftalık bir süreyi kapsamıştır. 26.10.1957 tarihli ve 236 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararıyla eğitim enstitülerinin bütün bölümlerinin meslek dersleri programı yeniden düzenlenirken aynı programda Millî Eğitimin, enstitünün ve meslek derslerinin amaçları hiyerarşik bir bütünlük içerisinde belirlenmiş; eğitim öğretim ilkeleri tespit edilmiş; öğretmenlik uygulamaları için bazı kurallar getirilmiştir. Bu düzenlemede öğretmenlik bilgisi derslerine yenileri eklenirken program içindeki ağırlığı da bir ölçüde artırılmıştır. Bu ağırlık bölümlere göre %10 ile %25 arasında değişmektedir (Duman, 1988: 111) (Şekil-4).

İki yıllık eğitim enstitüleri 1975-1980 yılları arasında öğretim elemanı eksikliği, politik olaylar ve baskılar gibi ağır sorunlarla yüz yüze gelmiş ve normal programın dışında hızlandırılmış eğitim yoluyla öğretmen yetiştirmek durumunda kalmıştır. 20 Temmuz 1982 tarihinde bu enstitüler eğitim yüksekokulu adıyla üniversite çatısı altına alınmıştır (YÖK,1998: 5).

8- Eğitim Fakülteleri:

1982 yılına kadar öğretmen yetiştirme görevi Millî Eğitim Bakanlığına verilmiş ise de üniversiteler de öğretmen yetiştirmede önemli bir kaynak olmuştur. Özellikle, 1970’li yılların ortalarından itibaren bazı üniversitelerde eğitim bölümleri açılarak “pedagojik formasyon” programı yoluyla (İnönü Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi, ODTÜ Fen-Edebiyat Fakültesi) lisans düzeyinde öğretmenlik programları açılmıştır. (Küçükahmet, 1976: 3) Üniversitelerde düzenlenen sertifika programları arasında gerek derslerin sayısı ve dağılımı, gerekse içeriği açısından oldukça önemli farklılıklar olmuştur.

Öğretim programların esnek yapısı nedeniyle, fakülteler, farklı genel kültür dersleri de okutabilecekler ve bu dersleri zaman içinde değiştirilebilecek ve alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin toplam kredideki oranları toplu olarak verilmiştir (21 Temmuz 2006 tarihli YÖK Genel Kurulu Kararı) (Şekil 6). Öğretmen yetiştirme programlarında çakılı ders uygulaması esnetilerek fakültelere, programların yaklaşık %30 oranında dersleri belirleme yetkisi verilmekte seçmeli ders olanağı artırılmaktadır. "Hangi okul kademesine ya da tipine öğretmen yetiştirilecekse muhteva kategorilerinin ağırlığı saptanırken o öğretmen tipinden beklenenler göz önüne alınır." Örneğin, okul öncesi öğretmenliğinde daha çok genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmak beklenir (Şekil 6). Bu kademe öğretmenliği için alan bilgisinde fazla derinleşmeye gerek yoktur. Okul kademesi yükseldikçe alan bilgisinde derinleşme aranmalıdır (Küçükahmet, 2007: 4).

Sonuç ve Öneriler

Öğretmen yetiştirme programlarında alan bilgisi derslerine en çok zaman ayrılan iki okul, yüksek teknik öğretmen okulu ile erkek sanat yüksek öğretmen okulları olup; kız sanat yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %17,5'ini, alan bilgisi %65'ini, genel kültür %17,5'ini; erkek sanat yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %8,7'sini, alan bilgisi %76,8'ini, genel kültür %14,3'ünü; yüksek teknik öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %5,9'unu, alan bilgisi %73,7'sini, genel kültür %21,1'ini; ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %6'sını, alan bilgisi %54'ünü, genel kültür %40'ını; kız teknik yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %20,5'ini, alan bilgisi %56,7'sini, genel kültür %22,7'sini; Gazi Eğitim Enstitüsü Okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %15,4'ünü, alan bilgisi %64,6'sını, genel kültür %20'sini; yüksek öğretmen okulu öğretmenlik meslek bilgisinin ağırlığı tüm derslerin %63,6'sını, alan bilgisi %36,4'ünü oluşturmaktadır.

Öğretmen yetiştirme görevi Yükseköğretim Kuruluna aittir. YÖK'ün kontenjan belirlemede, öğretmen yetiştiren fakültelerinin akademik kadro ve fiziki koşulları ile istihdam faktörleri dikkate alınmalı, yasaların "bir ihtisas mesleği" olarak tanımladığı öğretmenliğin 25-30 kredilik öğretmenlik formasyon eğitimi ile kazanılamayacağı bilinmeli bu fakültelerin ders ağırlıkları teori ve uygulama dengesi göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Öğretmen yetiştirme programları oransal olarak %50-60 alan bilgisi ve becerileri, %25-30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerileri, %15-20 genel kültür derslerini içermelidir. Ayrıca bu çalışma; Küçükahmet (2007), Özcan (2012) gibi birçok araştırmacının belirttiği üzere öğretmenler "ne bildikleri" ve "ne yapabildikleri," gerçek ortamlarda gerçekleştirebilme fırsatı tanınmalı, bunu da sürece yayararak gerçekleştirmelidir. Bunun içinde de öğretmenlik uygulaması derslerinin ağırlığı artırılmalıdır. Bununla

birlikte ders ağırlıklarının dağılımında sağlanacak birlik, yetişecek öğretmenin standardını da yükseltecektir.

Öğretmen yetiştirme programlarında yer alması gereken alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi programları geçmiş tecrübe birikim ve uygulama örneklerinden yararlanılarak belli bir ağırlıkla ülke gerekleri göz önünde bulundurularak oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- AKYÜZ, Yahya (1970). "Türkiye'de ilk öğretmen kuruluşları hakkında orijinal bir belge ile unutulmuş bir kaynak." *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 3.1 (109-119), Ankara.
- ATAÇ, E. (2003). "21. Yüzyılda Öğretmen Eğitimi: Türkiye'de Öğretmen Eğitiminin Değerlendirilmesi" konulu panelde yaptığı açılış konuşması. 18 Nisan 2003/ Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13(2), 1-31. Eskişehir.
- ATAÜNAL, Aydoğan (1987), "Yüksek Öğretim Kurulunun İlkokul Öğretmeni Yetiştirmeye İlişkin Projeksiyonu" Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretmen Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu, 11 Haziran 1987, Gazi Üniversitesi, s: (207-230).
- AKYÜZ, Yahya (1993). *Türk Eğitim Tarihi*, Kültür Koleji Yayınları, No:2, İstanbul.
- MEB, (1995) *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Yayın No:4.
- AKYÜZ, Yahya (2001). *Tanzimat'tan Cumhuriyete Okul Yöneticiliğinde Dönüşümler ve Kadınların Okul Yöneticiliği, Tarih ve Toplum*, S. 207.
- ATAÜNAL, Aydoğan (1994). *Türkiye'de İlkokul Öğretmeni Yetiştirme Sorunu (1923-1994)*, MEB, Ankara.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit (1983). *Eğitim Yöneticiliği*, Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş (1987) *Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü, Bugünü, Geleceği Sempozyumu*, Gazi Eğitim, Mesleki Eğitim, Teknik Eğitim Fakülteleri 8-11 Haziran. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları. :345.
- CİCİOĞLU, Hasan (1985). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihî Gelişimi)*. Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları: 307.
- DİLAVER, H. H.(1992) "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam Şartları." *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- DOĞAN, Hıfzı (1997). *Öğretmen Yetiştiren Kurumlar ve Sorunları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı 1. Cilt 10.
- DUMAN, Tayyip (1991). *Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme*, MEB Yayınları, İstanbul.
- EŞME, İ. (2003) "Öğretmen Yetiştirmede 130 Yıllık Bir Sürecin Öyküsü: Yüksek Öğretmen Okulları." *Millî Eğitim Dergisi*, S.160.
- KAYA, Yahya Kemal (1989). *İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış*, Bilim Yayınları, Ankara.
- KOÇER, Hasan Âli (1967). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi*, Yengeçoğlu Matbaası, Ankara.

- KÜÇÜKAHMET, Leyla (1993). **Öğretmen Yetiştirme Program ve Uygulamaları**, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, Ankara.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla (2007). **2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi**, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ankara, S.5(2).
- MEB (1995). **Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme**, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Yayın No:4, Ankara.
- OĞUZKAN, Ferhan (1983). **Orta Dereceli Okul Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- OĞUZKAN, A. Ferhan(1983). **Orta Dereceli Okul Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- ÖZCAN, Mustafa (2012). **Okulda Üniversite Modelinde Kavramsal Çerçeve: Eylemdeki Vizyon**, *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, Cilt 1, S. 1, Ankara.
- ÖZDEMİR, Servet (2012). **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**, PegemA Yayınları, Ankara.
- ÖZTÜRK, Cemil (1996). **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZTÜRK, Cemil (2008) **Türkiye’de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Tarihi Literatürü**, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 6, S.12, Ankara.
- ÖZTÜRK, Cemil (2005). **Türkiye’de Düünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar**, MEB Yay., Ankara.
- ÖZTÜRK, Cemil (2007). **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- SÖZER, Ersan (1991). **Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünden Etkililiği**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- UYGUN, S. (2007). **Tanıkların Dilinden Bir Dönem: Öğretmen Okulları; (İlköğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri)**. MEB Yay., Ankara.
- ÜSTÜNER, M. (2004). **Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları**, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, S.7.
- YILDIRIM, A., Şimşek, H. (2008). **Nitel Araştırma Yöntemleri**. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÜCEL, Hasan Âli (1938). **Türkiye’de Ortaöğretim**, İstanbul.
- YÖK (1998). **Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi**, Ankara.
- YÖK (2007). **Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri**, Ankara.
- YÖK (2012). **Yükseköğretim İstatistikleri**, Ankara.
- YÖK (2014). **Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi** Kasım Aralık 2014 (15.01.2014) (<https://istatistik.yok.gov.tr/>)
- YÖK (1997) **YÖK Yürütme Kurulu Kararı**. Karar No: 97.42.